YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
16 päivänä heinäkuuta 1998 *

Asiassa C-210/96,

jonka Bundesverwaltungsgericht (Saksa) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Gut Springenheide GmbH ja

Rudolf Tusky

vastaan

Oberkreisdirektor des Kreises Steinfurt — Amt für Lebensmittelüberwachung,

Oberbundesanwalt beim Bundesverwaltungsgerichtin osallistuessa asian käsittelyyn,

ennakkoratkaisun tietyistä munien kaupan pitämisen vaatimuksista 26 päivänä kesäkuuta 1990 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1907/90 (EYVL L 173, s. 5) 10 artiklan 2 kohdan e alakohdan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Gulmann sekä tuomarit M. Wathelet, J. C. Moitinho de Almeida, D. A. O. Edward ja J.-P. Puissochet (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: J. Mischo,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Gut Springenheide GmbH ja Tusky, edustajanaan asianajaja Bernhard Stüer, Münster,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston jaostopäällikkö Catherine de Salins ja saman osaston hallinnollinen avustaja Frédéric Pascal,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään liittovaltion ulkoasiainministeriön suurlähettiläs Franz Cede,

— Ruotsin hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellisen yksikön päällikkö Lotty Nordling,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamies Klaus-Dieter Borchardt, avustajanaan asianajajat Hans-Jürgen Rabe ja Georg M. Berrisch, Hampuri,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Gut Springenheide GmbH:n ja Tuskyn, edustajanaan Bernhard Stüer, Saksan hallituksen, asiamiehenään liittovaltion oikeusministeriön hallitusneuvos Corinna Ullrich, ja komission, asiamiehinään Klaus-Dieter Borchardt ja Hans-Jürgen Rabe, 29.1.1998 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 12.3.1998 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Bundesverwaltungsgericht on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 8.2.1996 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 20.6.1996, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kolme ennakkoratkaisukysymystä tietyistä munien kaupan pitämisen vaatimuksista 26 päivänä kesäkuuta 1990 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1907/90 (EYVL L 173, s. 5) tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa valittajina ovat Gut Springenheide GmbH (jäljempänä Gut Springenheide) ja sen johtaja Tusky, ja vastapuolena Oberkreisdirektor des Kreises Steinfurt — Amt für Lebensmittelüberwachung (Steinfurtin hallintoalueen johtaja — elintarvikevalvontavirasto, jäljempänä elintarvikevalvontavirasto), ja joka koskee Gut Springenheiden kaupan pitämien munien pakkauksessa olevaa mainintaa ja näihin pakkauksiin liitettyä ilmoitusta.

Yhteisön lainsäädäntö

3 Muna-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 29 päivänä lokakuuta 1975 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2771/75 (EYVL L 282, s. 49) säädetään kaupan pitämisen vaatimuksista erityisesti munien laatu- ja painoluokittelun, pakkaamisen, varastoinnin, kuljetuksen, esillepanon ja merkinnän osalta. Tämän asetuksen perusteella neuvosto on antanut asetuksen N:o 1907/90, jolla on kumottu ja korvattu tietyistä munien kaupan pitämisen vaatimuksista 29 päivänä lokakuuta 1975 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2772/75 (EYVL L 282, s. 56).

4 Asetuksen N:o 1907/90 10 artiklan 1 kohdassa luetellaan ne tiedot, jotka on oltava munien pakkauksissa. Näihin tietoihin kuuluvat sen laitoksen nimi tai toiminimi ja osoite, joka on pakannut tai pakkauttanut munat, jolloin kyseisen yrityksen käyttämä nimi, toiminimi tai tavaramerkki voi olla näkyvissä vain, jos siihen ei sisälly tämän asetuksen kanssa ristiriitaisia munien laatuun, tuoreuteen, tuotantotapaan tai alkuperään liittyviä mainintoja (10 artiklan 1 kohdan a alakohta).

5 Asetuksen 10 artiklan 2 kohdassa säädetään, että pakkauksiin voidaan merkitä tietyt lisämaininnat, kuten myynnin edistämiseksi tarkoitetut tiedonannot, jos nämä tiedonannot tai niiden esitystapa eivät johda kuluttajaa harhaan (10 artiklan 2 kohdan e alakohta). Tätä säännöstä on muutettu 21.9.1993 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2617/93 (EYVL L 240, s. 1), jossa täsmennetään, että munapakkauksiin tehtävät valinnaiset mainontaan liittyvät merkinnät voivat sisältää symboleja ja viitata munien ohella myös muihin tuotteisiin. Tämä muutos on kuitenkin merkityksetön nyt käsiteltävänä olevan asian kannalta.

6 Asetuksen N:o 1907/90 10 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan nojalla muita päivämääriä sekä munien tuotantotapaan ja alkuperään liittyviä mainintoja saadaan merkitä ainoastaan asetuksen (ETY) N:o 2771/75 17 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen annettavien sääntöjen mukaisesti. Nämä säännöt koskevat erityisesti munien tuotantotapaa koskevissa maininnoissa käytettäviä ilmaisuja sekä munien alkuperään liittyviä arviointiperusteita.

7 Asetuksen N:o 1907/90 14 artiklassa täsmennetään, että pakkauksissa ei saa olla muita kuin tässä asetuksessa säädettyjä merkintöjä.

8 Komissio antoi asetuksen N:o 1907/90 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöksistä 15.5.1991 asetuksen N:o 1274/91 (EYVL L 121, s. 11). Tämän asetuksen 18 artiklassa luetellaan erityisesti maininnat, joilla ilmaistaan asetuksen N:o 1907/90 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu tuotantotapa. Mainittua 18 artiklaa muutettiin 12.10.1995 annetulla komission asetuksella N:o 2401/95 (EYVL L 246, s. 6).

Pääasian riitakysymys

9 Gut Springenheide pitää kaupan valmiiksi pakattuja munia, jotka on varustettu maininnalla "6-Korn — 10 frische Eier" (kuusi viljalajia — 10 tuoretta munaa). Tämän yhtiön mukaan kyseessä olevat viljalajit muodostavat 60 prosenttia kanojen ravinnosta. Kuhunkin munapakkaukseen laitetussa ilmoituksessa mainitaan tämän ravinnon vaikuttaneen munien laatuun.

10 Huomautettuaan Gut Springenheidelle useampaan kertaan maininnasta "kuusi viljalajia — 10 tuoretta munaa" ja tästä ilmoituksesta, elintarvikevalvontavirasto vaati

24.7.1989 yhtiötä luopumaan niistä. Lisäksi yhtiön johtajalle Tuskylle määrättiin 5.9.1990 sakkorangaistus.

11 Verwaltungsgericht Münster hylkäsi 11.11.1992 antamallaan tuomiolla Gut Springenheiden ja Tuskyn nostaman kanteen sillä perusteella, että riidanalaisella maininnalla ja ilmoituksella rikotaan *Lebensmittel- und Bedarfsgegenständegesetz*in (laki elintarvikkeista ja kulutustavaroista) 17 §:n 1 momenttia, jossa kielletään harhaanjohtavat merkinnät.

12 Gut Springenheide ja Tusky hakivat muutosta tähän tuomioon. Muutoksenhakutuomioistuin katsoi, että kyseessä oleva maininta ja ilmoitus olivat asetuksen N:o 1907/90 10 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 2 kohdan e alakohdan vastaisia. Tämän tuomioistuimen mukaan maininta "kuusi viljalajia — 10 tuoretta munaa", joka on myös tavaramerkki, sekä siihen liittyvä ilmoitus voivat johtaa merkittävää osaa kuluttajista harhaan, koska ne antavat virheellisesti ymmärtää, että kanojen ravinto on koostunut yksinomaan kuudesta mainitusta viljalajista ja että munilla on erityisiä ominaisuuksia.

13 Gut Springenheide ja Tusky ovat hakeneet tähän tuomioon muutosta Revisionmenettelyssä Bundesverwaltungsgerichtissä. He ovat väittäneet, että riidanalainen maininta ja ilmoitus olivat ehdottoman tarpeellisia kuluttajien tiedonsaannin kannalta ja että muutoksenhakutuomioistuin ei viittaa mihinkään asiantuntijalausuntoon, joka osoittaisi niiden johtaneen ostajia harhaan.

14 Bundesverwaltungsgericht katsoo, että asia on ratkaistava asetuksen N:o 1907/90 10 artiklan perusteella, mutta se on epävarma tämän artiklan 2 kohdan e alakohdan tulkinnasta; siinä sallitaan myynnin edistämiseksi tarkoitetut maininnat pakkauksissa, jos ne eivät johda kuluttajaa harhaan. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan tätä säännöstä voitaisiin itse asiassa tulkita kahdella tavalla. Kyseessä olevien mainintojen harhaanjohtavuus on joko määritettävä suhteessa kuluttajien odotuksiin, jolloin nämä odotukset on tarpeen vaatiessa vahvis-

tettava edustavaan kuluttajaotantaan perustuvan mielipidemittauksen avulla taikka asiantuntijan suorittaman tutkimuksen perusteella, tai sitten kyseessä oleva säännös perustuu objektiiviseen ostajan käsitteeseen, jota on tulkittava vain oikeudellisin perustein, kuluttajien konkreettisista odotuksista riippumatta.

15 Tässä tilanteessa Bundesverwaltungsgericht on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1. Onko asetuksen N:o 1907/90 10 artiklan 2 kohdan e alakohdassa säädetyllä tavalla sen arvioimiseksi, voivatko myynnin edistämiseksi tarkoitetut maininnat johtaa kuluttajaa harhaan, tutkittava kulloistenkin kuluttajien todellisia odotuksia vai tarkoitetaanko kyseisessä säännöksessä objektiivista, vain oikeudellisin perustein tulkittavaa kuluttajan käsitettä?

2. Jos katsotaan, että arvioinnin on perustuttava kuluttajien todellisiin odotuksiin, esitetään seuraavat kysymykset:

a) Onko arvioinnin perustuttava valistuneeseen keskivertokuluttajaan vaiko vähemmän tiedostavaan kuluttajaan?

b) Voidaanko vahvistaa sellainen prosentuaalinen osuus kuluttajista, jonka perusteella voidaan määrittää kuluttajien odotukset?

3. Jos arvioinnin perustaksi on otettava objektiivinen, vain oikeudellisin perustein tulkittava kuluttajan käsite, miten tämä käsite on määriteltävä?"

Alustava arviointi

16 Ranskan hallitus esittää ensinnäkin epäilyksiä esitettyjen kysymysten tutkittavaksi ottamisesta sillä perusteella, että asetus N:o 1907/90 on tullut voimaan 1.10.1990 eli pääasiaan liittyvien tosiseikkojen tapahtumisen jälkeen.

17 Tältä osin on aluksi todettava, että tämän asetuksen 10 artiklan 2 kohdan e alakohdan säännökset, joilla on merkitystä nyt käsiteltävänä olevan asian kannalta, ovat olennaisin osin samanlaisia kuin asetuksen N:o 2772/72 21 artiklan toisen kohdan säännökset, sellaisena kuin asetus on muutettuna 19.6.1984 annetulla neuvoston asetuksella N:o 1831/84 (EYVL L 172, s. 2), joka on kumottu ja korvattu asetuksella N:o 1907/90.

18 Sekä Gut Springenheide että Saksan hallitus ja komissio ovat väittäneet istunnossa, että koska kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa pyritään sen toteamiseen, että pääasian valittajien toiminta on voimassa olevan lainsäädännön mukaista, ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on otettava huomioon säännökset, joita sovelletaan sen antaessa tuomionsa, tai ainakin säännökset, jotka ovat voimassa kanteen nostamisen hetkellä. Näin ollen kansallisessa tuomioistuimessa vireillä oleva asia ei koske pääasiassa valittajana olevan yhtiön johtajalle määrättyä sakkoa.

19 Näin ollen Bundesverwaltungsgerichtin esittämiin kysymyksiin on vastattava (ks. tämänsuuntaisesti asia C-203/90, Gutshof-Ei, tuomio 25.5.1992, Kok. 1992, s. I-1003, 12 kohta).

20 Ranskan hallitus katsoo toiseksi, että ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen ei ole tarpeen kysyä asetuksen N:o 1907/90 10 artiklan 2 kohdan e alakohdan tulkinnasta, koska tässä säännöksessä kielletään joka tapauksessa nyt käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä olevan maininnan kaltainen maininta. Ranskan

hallitus väittää tältä osin, että maininta "kuusi viljalajia — 10 tuoretta munaa" viittaa munivien kanojen ravintoon ja että se siis liittyy asetuksen 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuun munien tuotantotapaan. Asetuksen N:o 1274/91 18 artiklan 1 kohta, jossa luetellaan tyhjentävästi tuotantotapaa koskevat maininnat, joita pakkauksissa voi olla, ei kuitenkaan sisällä riidanalaista mainintaa.

21 Tätä tulkintaa ei voida hyväksyä.

22 Asetuksen N:o 1274/91 18 artiklan nojalla, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 2401/95, tiettyyn luokkaan kuuluvia munia sisältävissä pienpakkauksissa voi asetuksen N:o 1907/90 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua tuotantotapaa ilmaisemassa olla jokin seuraavista merkinnöistä: "laidunkanalan munia", "laajaperäisesti tuotettuja munia", "lattiakanalan munia", "orsikanalan munia" ja "häkkikanalassa tuotettuja munia". Näitä merkintöjä saadaan käyttää vain munissa, jotka on tuotettu asetuksen liitteessä II luetellut vaatimukset täyttävillä tuotantotiloilla; nämä vaatimukset koskevat olennaisilta osiltaan kanojen käytettävissä olevaa maaperää tai lattiapintaa, mutta ei niiden ravintoa.

23 Asetuksen N:o 1274/91 18. perustelukappaleen mukaan nämä säännökset on annettu kuluttajien suojaamiseksi harhaanjohtavilta merkinnöiltä, joita voidaan tehdä petostarkoituksessa häkkikanaloiden kanojen munien hintoja korkeampien hintojen saamiseksi. Niissä säädetään näin vain munien pakkauksiin laitettavista tuotantoa koskevista maininnoista mutta ei eläimille annetusta ravinnosta. Eläimille annettava ravinto ei myöskään riipu valitusta tuotantotyypistä.

24 Siipikarjan kaupan pitämisen vaatimuksista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1906/90 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 5 päivänä kesäkuuta 1991 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1538/91 (EYVL L 143, s. 11) perusteella ei myöskään voida tehdä erilaista johtopäätöstä.

25 On tosin totta, että tämän asetuksen 10 artiklan, luettuna yhdessä sen liitteen IV kanssa, vaihtoehtoiset tuotantotapamaininnat sisältävät eläinten ravintoa koskevat maininnat. Kyseessä on kuitenkin eri säännöstö kuin ne erityissäännökset, joihin ei voida nyt käsiteltävänä olevassa asiassa vedota asetuksen N:o 1274/91 tulkitsemiseksi syistä, jotka julkisasiamies on maininnut ratkaisuehdotuksensa 31—38 kohdassa.

26 Edellä tarkastelluista seikoista johtuu, että munivien kanojen tuotantotapaan liittyviä mainintoja koskevien asetusten N:o 1907/90 ja N:o 1274/91 säännösten vastaista ei ole varustaa munapakkaukset "kuusi viljalajia — 10 tuoretta munaa" -tyyppisellä tiedonannolla.

Ennakkoratkaisukysymykset

27 Kolmella kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, kansallinen tuomioistuin kysyy yhteisöjen tuomioistuimelta pääasiallisesti, millainen on kuluttaja, johon on viitattava sen määrittämiseksi, onko munien myynnin edistämiseksi tarkoitettu maininta omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan asetuksen N:o 1907/90 10 artiklan 2 kohdan e alakohdan vastaisesti.

28 Näihin kysymyksiin vastaamiseksi on ensiksi todettava, että viimeksi mainittua säännöstä vastaavia, kuluttajien harhaan johtamisen estämiseksi annettuja säännöksiä sisältyy myös tiettyihin johdetun oikeuden yleisiin taikka alakohtaisiin säädöksiin, kuten kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 18 päivänä joulukuuta 1978 annettuun neuvoston direktiiviin 79/112/ETY (EYVL 1979, L 33, s. 1) tai viinien ja rypäleen puristemehun kuvausta ja esittelyä koskevista yleisistä säännöistä 24 päivänä heinäkuuta 1989 annettuun neuvoston asetukseen (ETY) N:o 2392/89 (EYVL L 232, s. 13).

29 Kuluttajien, kilpailijoiden ja yleisesti yleisön suojelu harhaanjohtavalta mainonnalta on harhaanjohtavaa mainontaa koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 10 päivänä syyskuuta 1984 annetun neuvoston direktiivin 84/450/ETY (EYVL L 250, s. 17) kohteena. Sen 2 artiklan 2 kohdan mukaan harhaanjohtavalla mainonnalla tarkoitetaan kaikkea mainontaa, joka tavalla tai toisella, esitystapa mukaan lukien, harhauttaa tai on omiaan harhauttamaan niitä henkilöitä, joille se on osoitettu tai jotka se tavoittaa, ja joka harhauttavan ominaisuutensa takia on omiaan vaikuttamaan heidän taloudelliseen käyttäytymiseensä taikka aiheuttaa tai on omiaan aiheuttamaan vahinkoa kilpailijalle.

30 On myös muistettava, että yhteisöjen tuomioistuinta on pyydetty useaan otteeseen tarkastelemaan nimityksen, tavaramerkin tai mainoksen mahdollista harhaanjohtavuutta perustamissopimuksen määräysten tai johdetun oikeuden säännösten suhteen, ja että aina, kun sen käytössä olleen asiakirja-aineiston tosiseikat ovat osoittautuneet riittäviksi ja kun tämän kysymyksen ratkaiseminen on vaikuttanut välttämättömältä, se on ennemmin ratkaissut tämän kysymyksen itse kuin jättänyt lopullisen arvioinnin kansallisen tuomioistuimen tehtäväksi (ks. muun muassa asia C-362/88, GB-INNO-BM, tuomio 7.3.1990, Kok. 1990, s. I-667; asia C-238/89, Pall, tuomio 13.12.1990, Kok. 1990, s. I-4827; asia C-126/91, Yves Rocher, tuomio 18.5.1993, Kok. 1993, s. I-2361; asia C-315/92, Verband Sozialer Wettbewerb, tuomio 2.2.1994, Kok. 1994, s. I-317; asia C-456/93, Langguth, tuomio 29.6.1995, Kok. 1995, s. I-1737 ja asia C-470/93, Mars, tuomio 6.7.1995, Kok. 1995, s. I-1923).

31 Näistä tuomioista ilmenee, että sen ratkaisemiseksi, ovatko kyseessä olleet nimitykset, tavaramerkit tai mainokset omiaan johtamaan ostajaa harhaan vai eivät, yhteisöjen tuomioistuin on asiantuntijalausuntoja hankkimatta tai mielipidemittausta teettämättä ottanut huomioon valistuneen, kohtuullisen tarkkaavaisen ja huolellisen keskivertokuluttajan oletetut odotukset.

32 Näin ollen kansallisten tuomioistuinten pitäisi yleisesti pystyä arvioimaan samoissa olosuhteissa mainoksen mahdollinen harhaanjohtavuus.

33 On vielä todettava, että muissa asioissa, joissa yhteisöjen tuomioistuimella ei ole ollut tarpeellisia tietoja tai joissa tämän kysymyksen ratkaiseminen ei sen mielestä ole ollut välttämätöntä sillä olevan asiakirja-aineiston perusteella, se on jättänyt kansallisen tuomioistuimen tehtäväksi lausua riidanalaisen nimikkeen, tavaramerkin tai mainoksen mahdollisesta harhaanjohtavuudesta (ks. muun muassa em. asiassa Gutshof-Ei annettu tuomio; asia 94/82, De Kikvorsch, tuomio 17.3.1983, Kok. 1983, s. 947 ja asia C-313/94, Graffione, tuomio 26.11.1996, Kok. 1996, s. I-6039).

34 Asiassa C-373/90, X, 16.1.1992 antamassaan tuomiossa (Kok. 1992, s. I-131, 15 ja 16 kohta) yhteisöjen tuomioistuin on direktiivin 84/450/ETY osalta muun muassa todennut, että on kansallisen tuomioistuimen tehtävänä varmistaa asiaan liittyvät olosuhteet huomioon ottaen, voiko mainos, jossa ajoneuvot esitetään uusina huolimatta siitä, että ne oli tuontitarpeiden vuoksi jo rekisteröity, mutta niitä ei ollut koskaan käytetty tieliikenteessä, olla sen kohderyhmänä olevat kuluttajat huomioon ottaen harhaanjohtava siltä osin kuin siinä oli toisaalta salattu se seikka, että uusina mainostetut ajoneuvot oli rekisteröity ennen tuontia ja että tämä seikka olisi toisaalta saanut merkittävän osan kuluttajista luopumaan ostopäätöksestään. Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi todennut, että autojen edullisempaa hintaa koskeva mainos voidaan luokitella harhaanjohtavaksi vain, jos todettaisiin, että kyseessä olevan mainoksen kohderyhmään kuuluvista kuluttajista merkittävä osa jää tietämättömäksi siitä, että ajoneuvojen alennettuun hintaan liittyy vähäisempi määrä lisävarusteita kuin rinnakkaisviejän myymiin ajoneuvoihin.

35 Näin ollen yhteisöjen tuomioistuin ei ole sulkenut pois sitä, että ainakin tietyissä erityisolosuhteissa kansallinen tuomioistuin voi päättää kansallisen oikeuden mukaisesti asiantuntijalausunnon hankkimisesta tai mielipidemittauksen teettämisestä mainoksen mahdollisen harhaanjohtavuuden selvittämiseksi.

36 Asiaa koskevan yhteisön lainsäädännön puuttuessa on tällaisen mielipidemittauksen teettämistä välttämättömänä pitävän kansallisen tuomioistuimen tehtävänä määrittää kansallisen oikeuden mukaisesti sellainen mainoksen harhauttamien kuluttajien prosentuaalinen osuus, joka sen mielestä on riittävän merkittävä mainoksen kieltämiseksi.

37 Näin ollen esitettyihin kysymyksiin on vastattava, että sen määrittämiseksi, onko munien myynnin edistämiseksi tarkoitettu maininta omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan asetuksen N:o 1907/90 10 artiklan 2 kohdan e alakohdan vastaisesti, kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon valistuneen, kohtuullisen tarkkaavaisen ja huolellisen keskivertokuluttajan oletetut odotukset. Yhteisön oikeudessa ei kuitenkaan suljeta pois sitä, että kansallinen tuomioistuin voi päättää kansallisen oikeuden edellytysten mukaisesti asiantuntijalausunnon hankkimisesta tai mielipidemittauksen teettämisestä asian selvittämiseksi, jos kyseessä olevan merkinnän harhaanjohtavuuden arviointiin liittyy erityisiä vaikeuksia.

Oikeudenkäyntikulut

38 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan, Ranskan, Itävallan ja Ruotsin hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Bundesverwaltungsgerichtin 8.2.1996 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Sen määrittämiseksi, onko munien myynnin edistämiseksi tarkoitettu maininta omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan tietyistä munien kaupan pitämisen vaatimuksista 26 päivänä kesäkuuta 1990 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1907/90 10 artiklan 2 kohdan e alakohdan vastaisesti, kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon valistuneen, kohtuullisen tarkkaavaisen ja

huolellisen keskivertokuluttajan oletetut odotukset. Yhteisön oikeudessa ei kuitenkaan suljeta pois sitä, että kansallinen tuomioistuin voi päättää kansallisen oikeuden edellytysten mukaisesti asiantuntijalausunnon hankkimisesta tai mielipidemittauksen teettämisestä asian selvittämiseksi, jos kyseessä olevan merkinnän harhaanjohtavuuden arviointiin liittyy erityisiä vaikeuksia.

Gulmann Wathelet Moitinho de Almeida

Edward Puissochet

Julistettiin Luxemburgissa 16 päivänä heinäkuuta 1998.

R. Grass C. Gulmann

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja